

piątek, 02.05.2025

KONKLAWĘ I MODLITWA O NOWEGO PAPIEŻA

Jak przebiega procedura wyboru papieża

Już w środę 7 maja rozpocznie się konklawe, które ma dokonać wyboru 267 papieża Kościoła Rzymskiego. Znamy już program tego dnia w Watykanie. O godzinie 10.00 w Bazylice Watykańskiej sprawowana będzie Msza św. Pro eligendo Romano Pontifice, czyli „O wybór Papieża”. Przewodniczyć jej będzie dziekan Kolegium kardynalskiego kard. Giovanni Battista Re. Faktyczne wejście kardynałów na konklawe rozpocznie się o godz. 16.30, kiedy z Kaplicy Paulińskiej kardynałowie-elektorzy przejdą do Kaplicy Sykstyńskiej. To tam odbywa się proces wyboru papieża.

Co reguluje *Universi Dominici gregis*?

Konstytucja *Universi Dominici gregis* o wakacie Stolicy Apostolskiej i wyborze Papieża, ogłoszona 22 lutego 1996 roku zmieniła i zaktualizowała obowiązujące wcześniej przepisy dotyczące następstwa apostolskiego na Stolicy Piotrowej, regulowane wcześniej przez Konstytucję *Pwła VI Romano Pontifici eligendo* z 1975 roku. Konstytucja *Universi Dominici gregis* została znowelizowana przez papieża Benedykta XVI 22 lutego 2013 roku.

Jak jej tytuł wskazuje, treść Konstytucji zawiera dwie części i dotyczy dwóch obszarów działalności Kościoła w okresie tzw. *sede vacante*, czyli wakatu na Stolicy Piotrowej. Jedna część określa zasady funkcjonowania Stolicy Apostolskiej w okresie wakatu, a druga reguluje szczegółowo zasady wyboru nowego papieża.

Przepisy z pierwszej części już są stosowane od momentu śmierci Franciszka. Dotyczą one m.in. zasad pochówku papieża, określają funkcjonowanie dykasterii Kurii Rzymskiej, nakazują zwołanie kongregacji generalnych, podczas których kolegium kardynalskie podejmuje m.in. decyzje co do elekcji nowego papieża.

Termin konklawe

Jedną z tych decyzji było ogłoszenie daty rozpoczęcia konklawe na 7 maja. Jan Paweł II ustalił, że konklawe może się rozpocząć najwcześniej po upływie pełnych 15 dni od powstania wakatu w Stolicy Apostolskiej, natomiast Benedykt XVI dał możliwość wcześniejszego rozpoczęcia konklawe, o ile byliby już obecni w Rzymie wszyscy kardynałowie elektorzy.

Ten czas ma pozwolić wszystkim kardynałom dotrzeć do Watykanu z odległych miejsc na świecie. Można także wydłużyć ten okres, ale maksymalnie o pięć dni. Po ich upływie wybory nowego papieża muszą się już rozpocząć.

W przypadku *sede vacante* po śmierci Franciszka zachowano dokładnie 15-dniowy odstęp od stwierdzenia jego śmierci do rozpoczęcia konklawe.

Kto wybierze papieża

Zgodnie z przepisami prawa kanonicznego wyłącznie uprawnieni kardynałowie Kościoła rzymskiego mają prawo i dokonują wyboru nowego papieża. Od momentu decyzji Pawła VI z 1970 roku, nie mogą jednak brać udziału w konklawe ci, którzy przed śmiercią papieża lub dniem powstania wakatu w Stolicy Apostolskiej, na skutek jego rezygnacji, ukończyli 80 rok życia.

To oznacza, że kardynałowie, którzy już po zaistnieniu sede vacante, ale przed elekcją kolejnej głowy Kościoła ukończą 80 rok życia, mogą brać udział w konklawe.

Konstytucja Universi Dominici gregis stanowi, że maksymalna liczba kardynałów elektorów nie może przekroczyć 120, jednak na dzień śmierci Franciszka, 21 kwietnia 2025 r., Kolegium Kardynalskie liczyło 135 kardynałów elektorów, z czego 108 mianował Papież Franciszek, 22 Benedykt XVI, a 5 św. Jan Paweł II.

Wszyscy oni są uprawnieni do wyboru papieża

Konstytucja precyzuje dalej, że żaden kardynał nie może zostać wykluczony z czynnego i biernego prawa wyborczego, chyba że został kanonicznie zdymisjonowany lub, za zgodą Papieża, zrzekł się godności kardynalskiej. Podczas sede vacante Kolegium Kardynalskie nie ma uprawnień, aby ponownie przyjąć ani zrehabilitować takiego kardynała.

Potwierdzili to zresztą kardynałowie na siódmej kongregacji generalnej. „Kongregacja zauważyła, że Jego Świątobliwość Papież Franciszek, ustalając liczbę kardynałów większą niż 120, ustanowioną przez nr 33 Konstytucji Apostolskiej Universi Dominici Gregis św. Jana Pawła II, z dnia 22 lutego 1996 r., wykonując swoją najwyższą władzę, odstąpił od tego przepisu prawnego, na mocy którego kardynałowie przekraczający liczbę graniczną nabyli, zgodnie z nr 36 tej samej Konstytucji Apostolskiej, prawo wyboru Papieża Rzymu, od momentu ich kreowania i ogłoszenia”.

Bez kilku kardynałów

Kardynałowie są zobowiązani przybyć na konklawe, chyba, że zaistnieje ważna przeszkoda – np. choroba – która zostanie uznana przez Kolegium Kardynalskie. Jeżeli natomiast któryś z kardynałów zachoruje już w trakcie konklawe i pozostaje w swoim pokoju, kardynałowie skrutatorzy udają się do niego z urną, by mógł oddać głos.

W najbliższym konklawe nie weźmie udziału kard. Giovanni Angelo Becciu. 29 kwietnia wydał on oświadczenie, w którym stwierdza: „Mając na sercu dobro Kościoła (...), a także przyczyniając się do komunii i spokoju konklawe, postanowiłem być posłuszny woli papieża Franciszka, aby nie wchodzić na konklawe, pozostając przekonany o mojej niewinności”.

29 kwietnia poinformowano także, że dwóch kardynałów elektorów nie przybędzie na konklawe z powodów zdrowotnych, zatem liczba elektorów na ten dzień wynosiła 133.

Miejsce wyboru głowy Kościoła

Konklawe, zgodnie z Konstytucją, musi odbywać się na terytorium Watykanu. Miejscem głosowania jest Kaplica Sykstyńska, a kardynałowie muszą zostać zakwaterowani w Domu Świętej Marty. Od momentu rozpoczęcia konklawe aż do wyboru nowego papieża Dom Świętej Marty, Kaplica Sykstyńska oraz wszystkie miejsca przeznaczone na liturgie i modlitwy mają być zamknięte dla osób nieupoważnionych.

Za zamknięcie tych miejsc, a także ograniczenie poruszania się innym osobom po Watykanie, odpowiedzialny jest Kardynał Kamerling.

Tajemnica konklawe

Aby zapewnić tajemnicę konklawe kardynałowie elektorzy od rozpoczęcia elekcji mają zakaz utrzymywania korespondencji pisemnej, telefonicznej lub za pomocą mediów społecznościowych. Osoby obecne w Watykanie z racji pracy związanej z konklawe nie mogą rozmawiać z kardynałami.

Za zgodą Kamerlinga i po złożeniu przysięgi milczenia mogą przebywać w Watykanie jedynie Sekretarz Kolegium Kardynalskiego, Mistrz ceremonii liturgicznych, ośmiu ceremoniarzy i dwóch zakonników odpowiedzialnych za zakrystię papieską, duchowny wyznaczony przez dziekana Kolegium do pomocy, spowiednicy mówiący w różnych językach, dwóch lekarzy na wypadek nagłych wypadków, personel techniczny, kuchni i sprząający oraz dowódca Gwardii Szwajcarskiej i funkcjonariusze służb odpowiadających za bezpieczeństwo.

Pozostali pracownicy niezbędni do utrzymywania funkcjonowania Stolicy Apostolskiej nie mogą w żadnym wypadku kontaktować się z kardynałami, dlatego Konstytucja nakazuje Kamerlingowi takie zorganizowanie pracy, aby do tego kontaktu nigdy nie doszło. Osoby mogące mieć dostęp do kardynałów (lekarze itd.) złożą przysięgę z dłonią na Ewangelii przed Kamerlingiem w Kaplicy Paulińskiej w dniu 5 maja o godz. 15, że pod karą ekskomuniki nie przekażą żadnej informacji związanej pośrednio lub bezpośrednio z wyborem nowego papieża nikomu, kto nie należy do grona kardynałów elektorów, a także, że nie będą używać żadnego urządzenia rejestrującego lub transmitującego dźwięk lub obraz czynności związanych z konklawe.

Również elektorzy nie mogą ujawniać informacji dotyczących przebiegu wyboru nowego papieża zarówno w trakcie, jak i po konklawe. W trakcie konklawe nie mogą korzystać z telefonów i urządzeń do komunikacji ani rejestracji, a także otrzymywać prasy, słuchać radia i oglądać transmisji telewizyjnych. Kamerling ma obowiązek sprawdzenia, przy udziale specjalistów, czy w Kaplicy Sykstyńskiej nie zostały umieszczone potajemnie jakiś urządzenia rejestrujące lub transmitujące.

Rozpoczęcie konklawe

W dniu 7 maja, czyli w dniu rozpoczęcia konklawe wszyscy kardynałowie zgromadzą się w Bazylice św. Piotra na Mszę świętą „Pro eligendo Papa” (o wybór papieża), która rozpocznie się o godz. 10 pod przewodnictwem dziekana Kolegium Kardynalskiego. Tego samego dnia o godz. 16.30 w Kaplicy Paulińskiej rozpocznie się wejście kardynałów na konklawe. Następnie elektorzy udadzą się procesyjnie do Kaplicy Sykstyńskiej, śpiewając hymn „Veni Creator”, prosząc Ducha Świętego o światło w nadchodzącym wyborze.

Ponieważ zarówno dziekan, jak i wicedziekan Kolegium Kardynalskiego ukończyli już 80 rok życia i nie są elektorami, konklawe przewodniczy kardynał pierwszy w porządku precedencji, czyli kard. Pietro Parolin, który jest najstarszym nominacją kardynałem-biskupem uprawnionym do udziału w konklawe.

W procesji biorą udział m.in. wicekamerling i inne osoby z Kamery Apostolskiej. Kardynałowie elektorzy składają przysięgę dochowania tajemnicy i wiernego przestrzegania przepisów prawa kanonicznego dotyczących wyboru Papieża. Po złożeniu przysięgi przez wszystkich elektorów, mistrz ceremonii liturgicznych ogłasza: „Extra omnes”, co oznacza, że wszyscy nieuprawnieni mają opuścić Kaplicę Sykstyńską. Zostaje jedynie mistrz ceremonii i kaznodzieja wyznaczony do wygłoszenia medytacji. W przypadku obecnego konklawe konferencję wygłosi kard. Raniero Cantalamessa, OFMCap, emerytowany kaznodzieja Domu Papieskiego.

Po medytacji również on oraz mistrz ceremonii wychodzą i rozpoczyna się tajny proces wyboru papieża.

Przebieg wyboru papieża

Decyzją papieża Jana Pawła II zniesione zostały sposoby wyboru, zwane „przez aklamację lub natchnienie” oraz „przez kompromis” (kompromis przewidywał możliwość scedowanie prawa głosu przez wszystkich kardynałów na rzecz kilku określonych kardynałów, którzy dokonywali wyboru). Zgodnie z decyzją Papieża Wojtyły wybór Biskupa Rzymu jest dokonywany wyłącznie przez głosowanie wszystkich kardynałów elektorów uczestniczących w konklawe. Do dokonania wyboru wymaga się, aby elekt otrzymał co najmniej dwie trzecie głosów elektorów obecnych i głosujących, czyli co najmniej dwie trzecie faktycznie oddanych głosów.

Karty do głosowania mają być prostokątne, z napisem w górnej połowie: „Eligo in Summum Pontificem” („Wybieram na Papieża”), a poniżej znajduje się miejsce na wpisanie nazwiska kandydata.

Pierwsze głosowanie odbywa się bezpośrednio po zakończeniu czynności związanych z wejściem na konklawe, czyli odbędzie się już 7 maja po południu.

Jeżeli w trakcie pierwszego głosowania nikt nie uzyska wymaganej liczby głosów, kolejne głosowania odbywają się następnego dnia według zasady, że dwa głosowania odbywają się przed południem i dwa po południu.

Jeżeli w ciągu trzech dni głosowań (czyli po siedmiu pierwszych głosowaniach) nie nastąpi wybór papieża, następuje jednodniowa przerwa w procedurze wyboru, poświęcona na modlitwę, medytację, rozmowy.

Następnie rozpoczynają się serie kolejnych siedmiu głosowań. Maksymalnie wszystkich głosowań według tych zasad może być 34. Jeżeli okażą się one nieskuteczne, w kolejnym głosowaniu głos może zostać oddany wyłącznie na jednego z dwóch kandydatów, którzy otrzymali największą liczbę głosów w ostatnim z głosowań. Jeżeli są to elektorzy, nie mają oni prawa oddania głosu. Wymagana jest także w tym przypadku, zgodnie z decyzją Benedykta XVI z 2013 roku, większość przynajmniej dwóch trzecich głosów. Głosowania więc winny odbywać się aż do jej osiągnięcia.

Przysięga i liczenie głosów

Głosowanie jest tajne. Kardynał podchodzi do urny ze złożoną we dwoje kartą widoczną dla wszystkich, składa przysięgę: „Wzywam na świadka Chrystusa Pana, który mnie osądzi, że głosuję na tego, który zgodnie z wolą Bożą powinien zostać wybrany”. Następnie wrzuca kartę do urny i wraca na miejsce.

Po wrzuceniu kart przez wszystkich elektorów następuje liczenie głosów. Pierwszy skrutator potrząsa kilkakrotnie urną mieszając w ten sposób karty, a następnie ostatni skrutator je liczy. W przypadku niezgodności liczby kart z liczbą kardynałów – wszystkie karty się pali.

Po wymieszaniu kart pierwszy skrutator odczytuje nazwisko z karty, przekazuje drugiemu, który również czyta nazwisko wpisane na kartce, a trzeci skrutator wypowiada je na głos, aby wszyscy słyszeli. Nazwiska są zapisywane, karty są przebijane igłą i nawlekane na nić, następnie odkładane na bok.

Jeśli nie osiągnięto dwóch trzecich głosów, sprawdzane są zapisy skrutatorów, karty do głosowania muszą być spalone przed opuszczeniem Kaplicy. Kardynał Kamerling sporządza pisemne sprawozdanie, które zatwierdzają trzej kardynałowie asystenci. Dokument jest zamknięty i przekazywany nowemu papieżowi do archiwum.

Czarny i biały dym

Kiedy w wyniku głosowania nie dojdzie do wyboru papieża, karty się pali. W pierwszym dniu karty pali się po jedynym, popołudniowym głosowaniu. Jeżeli nie doszło wtedy do wyboru papieża, w kolejnych dniach karty pali się każdych dwóch głosowaniach – czyli po dwóch porannych i dwóch popołudniowych.

Karty pali się w jednym piecu, który jest podłączony do drugiego, służącego do produkcji dymu. W przypadku, kiedy papieża nie wybrano, w drugim piecu pali się bombę dymną z czarnym dymem, a gdy papież został wybrany - białą.

W związku z tym, że są dwie tury palenia kart, obserwatorzy z zewnątrz zbierają się dwukrotnie przed Watykanem, aby stwierdzić, jaki dym pojawi się z komina. Oczywiście dzieje się tak tylko wtedy, jeśli pierwsze głosowania nie przyniosą rozstrzygnięcia.

Wybór nowego papieża i akceptacja

Jeżeli któryś z kandydatów uzyska wymaganą liczbę głosów, wybór nowego papieża został prawomocnie dokonany. Następnie kardynał przewodniczący konklawe pyta wybranego: „Czy przyjmujesz swój kanoniczny wybór na papieża?”, a następnie: „Jak chcesz, żeby Cię nazywano?” Jeżeli jest już biskupem, z chwilą akceptacji wyboru nowy Papież uzyskuje pełnię władzy nad Kościołem powszechnym. Gdyby elekt nie miał święceń biskupich, natychmiast powinny być mu udzielone i dopiero z chwilą przyjęcia święceń uzyskuje władzę papieską.

Św. Jan Paweł II skierował taką zachętę do swoich następców: „Proszę następnie tego, kto zostanie wybrany, by od przyjęcia urzędu, do którego jest powołany, nie uchylał się z obawy przed jego ciężarem, ale by pokornie poddał się zamysłowi woli Bożej. Bóg bowiem, wkładając brzemię na niego, będzie go podtrzymywał swoją ręką, aby był zdolny je nieść; wraz z powierzeniem mu wielkiego zadania, udzieli także pomocy do jego wypełnienia, a obdarowując go godnością, udzieli mu również siły, by nie ugiął się pod ciężarem urzędu” (UDG, 86).

Konklawe zazwyczaj kończy się natychmiast, gdy nowy papież wyrazi zgodę na swój wybór, ale może on postanowić inaczej.

Następnie każdy z elektorów podchodzi do Papieża, by wyrazić mu cześć i posłuszeństwo, po czym kardynał protodiakon ogłasza światu: „Habemus Papam!”, a nowy papież udziela pierwszego błogosławieństwa „Urbi et Orbi”.

Następnie każdy z elektorów podchodzi do Papieża, by wyrazić mu cześć i posłuszeństwo, po czym kardynał protodiakon ogłasza światu: „Habemus Papam!”, a nowy papież udziela pierwszego błogosławieństwa „Urbi et Orbi”.

Nowy papież, po uroczystej ceremonii inauguracji pontyfikatu, obejmuje Papieską Archibazylikę Laterańską – katedrę Biskupa Rzymu.

Do odmawiania w dniach poprzedzających konklawe i w trakcie jego trwania.

Panie Jezus Chryste,

Dobry Pasterzu, który prowadzisz Twój Kościół z miłością i mądrością.

w czasie oczekiwania i rozeznania powierzamy Ci Kolegium Kardynałów,

zgrupowane, by wybrać nowego Biskupa Rzymu.

Daj im Panie łaskę przeżycia tych dni

w ufnej modlitwie,

w posłuszeństwie natchnieniom Ducha Świętego
i w jedności z całym Ciałem Chrystusa.

Wspieraj swoją łaską powołanych do tego wzniosłego zadania:
uczynić ich serca pokornymi narzędziami Twojej woli,
wolnymi od wszelkich ludzkich kalkulacji,
otwartymi jedynie na światło Twojej Opatrzności.

Duchu Święty,
żywa duszo Kościoła,
oświeć umysły kardynałów
i kieruj ich rozeznaniem,
aby wybrany został Pasterz według serca Twego:
człowiek wiary, nadziei i miłości,
zdolny utwierdzać braci w prawdzie Ewangelii.

Maryjo, Matko Kościoła,
w tym świętym czasie towarzyszyć swoim wstawiennictwem
i czuwać nad tymi, którzy zostali powołani,
aby nieść słodki i zobowiązujący ciężar wyboru
następcy Piotra.

Amen.